

Pionieren in de Protestantse Kerk

Deze maand bestaat de Protestantse Kerk precies tien jaar. Reden voor een feestje? In ieder geval niet om achterover te leunen. We bezochten vier plekken waar zich een nieuwe toekomst lijkt af te tekenen.

tekst **Heleen Dekens** beeld **Pure Fotografie, Sjoerd Mouissie**

Op 1 mei is het tien jaar geleden dat de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk zich officieel verenigden tot de Protestantse Kerk in Nederland. De nieuwe kerk maakte van missionair werk en kerk-groei een speerpunt. Dat mocht ook wel, want het ledental van de PKN liep verder terug. Ook financieel moest de tering naar de nering gezet worden. *De Nieuwe Koers* ging in gesprek met vier betrokkenen van missionaire projecten, die zich allemaal op een eigen leeftijdsgroep richten. Wat heeft hun doelgroep nu specifiek nodig om over tien jaar nog steeds betrokken te zijn bij de kerk? "Ik vind het belangrijk dat kinderen in de kerk horen: jij hoeft helemaal niets, jij mag zijn wie je bent", betoogt missionair kinderwerker Lucré de Man.

‘Liefde moet het eerste zijn waar kinderen mee in aanraking komen’

Lucré de Man - van Putten (44)

is missionair kinderwerker bij zowel de HGJB (Hervormd Gereformeerde Jeugdbond) als in haar eigen gemeente Kruispunt in Vathorst. Ze zet zich in voor kinderen binnen én buiten de kerk. Daarnaast heeft ze een eigen bedrijf: Value for Kids. Van daaruit geeft ze trainingen en advies op het gebied van kinderwerk aan kerken, ouders en leerkrachten.

TIEN JAAR PKN, VALT ER IETS TE VIERNEN?

“Ja, ik denk het wel. De PKN bestaat nog steeds en God gaat door met Zijn kerk, dat vind ik bemoedigend.”

WELKE VORM SPREEKT KINDEREN AAN?

“Toen Jezus de kinderen zegende, zei Hij niet: ga maar even zitten, dan zal ik vertellen wat jullie moeten doen. Hij had aandacht en liefde voor ze. Liefde moet het eerste zijn waar kinderen mee in aanraking komen. Ik merk dat kinderen daar ook heel erg behoefte aan hebben. Net zoals volwassenen, leven kinderen ook in een prestatiegerichte samenleving. Ze moeten goed kunnen leren, leuke kleren aanhebben, met veel vriendjes spelen en ga maar door. Ik vind het belangrijk dat ze in de kerk horen: jij hoeft helemaal niets, jij mag zijn wie je bent.”

WAT IS ER NODIG OM KINDEREN BIJ DE KERK TE HOUDEN?

“We moeten het geloof relevant maken. Kinderen binnen de kerk kennen veel verhalen uit de Bijbel. Ze weten dat David steentjes in zijn slinger deed en zo Goliath vermoordde. En dat Zacheüs in de boom zat. Maar wat maakt het verschil dat niet Jip of Janneke, maar Zacheüs in de boom zat? We moeten uitleggen waarom het zo belangrijk is Jezus te kennen en hoe dat ons leven anders maakt.

Daarnaast is het nodig om kinderen volstrekt serieus te nemen. Volwassenen zijn vaak nog het uitgangspunt in de kerk. Waarom zijn kinderen dat niet? Als volwassenen willen we graag een goede preek en geestelijk groeien. Kinderen hebben daar net zo goed recht op. Bijbelkringen zijn vaak ook gericht op jeugd van zestien jaar en ouder. Sinds een paar jaar leid ik een bijbelkring met kinderen uit groep 5/6 en 7/8. Ik bedenken leuke werkvormen en we bidden samen. Op de eerste bijbelkring zei ik dat we uit de Bijbel gingen lezen. ‘Saai!’ riepen ze mij toe. Maar ze zijn allemaal gebleven. Kinderen willen graag leren, ze zuigen de informatie op. Deze leeftijdsgroep is heel goed te berei-

ken omdat ze hun keuzes nog niet gemaakt hebben. Op het gebied van religie wil ik ze vertellen dat Jezus de beste optie is. Tijdens een bijbelclub zei een kind, dat thuis hoort dat God niet bestaat, tegen mij: ‘Oké, dan geloof ik half in God.’ Hij wilde loyaal zijn aan zijn ouders, maar ook aan wat hij had gehoord. Natuurlijk kan het over drie lessen weer anders zijn, maar ik neem het wel serieus omdat het kind er blijkbaar over na heeft gedacht.”

WAT MOET DE KERK PRECIËS NIET DOEN?

“De kerk moet niet werken met dubbele agenda’s. Soms worden er kinderactiviteiten georganiseerd, in de hoop dat er ouders komen. Dan neem je kinderen uiteindelijk niet serieus. De kerk moet er ook voor oppassen om geloven doordeweeks en op zondag van elkaar los te koppelen. Naast allerlei uitzonderingen zijn ouders doorgaans de bepalende factor in het geloofsleven van een kind. Het is mooi als de kerk ouders kan ondersteunen bij de geloofsopvoeding.”

WAT HEBBEN KINDEREN DE KERK TE BIJDEN?

“Wij kunnen heel veel leren van kinderen. Ze hebben de ontvankelijkheid en de bereidheid om iets aan te nemen zonder wetenschappelijk bewijs. Ook leren ze ons om weer met nieuwe ogen naar het te geloof kijken door de vragen die ze stellen of een opmerking als: ‘natuurlijk is het zo dat God gebeden verhoort.’”

HOE ZIET DE KERK ER OVER TIEN JAAR UIT?

“Met Gods hulp zijn we over tien jaar een heel sprankelende kerk. Je ziet wel dat de ontkerkelijking toeneemt. Maar de mensen die er nog zitten, zijn misschien juist wel heel bewust christen en bij de kerk gebleven. Mijn verlangen is dat de kinderen van nu over tien dienstbaar mogen zijn in het Koninkrijk. Ook hoop ik dat kinderen helemaal serieus worden genomen. Dat het niet zo is dat een volwassene naar de kerk komt en een kind meeneemt. Maar dat er een kind naar de kerk komt, die een volwassene meeneemt.”

‘Twintigers zijn allergisch voor hokjesdenken’

TIEN JAAR PKN, VALT ER IETS TE VIEREN?

“Als het aan twintigers ligt, moet je feesten wanneer er iets te vieren valt”, lacht Mirjam. “Los daarvan denk ik dat het tienjarig bestaan zeker een feestje waard is. Niet alleen landelijk wordt er samengewerkt, ook op plaatselijk niveau werkt de samenwerking door. Twintigers Woerden wordt gedragen door de gezamenlijk kerken binnen de PKN Woerden. Dat is heel belangrijk om het project draaiende te houden.”

WELKE FORM SPREEKT TWINTIGERS AAN?

“Het moet een losse, informele vorm zijn. Je moet ook niet verwachten dat twintigers wekelijks op een activiteit aanwezig zijn. Ook mensen die een paar keer per jaar, of zelfs één keer per jaar komen, zijn onderdeel van het netwerk. Twintigers van nu zijn de netwerkgeneratie. Daarnaast vinden twintigers het heel waardevol dat er ruimte is voor verschillende meningen. Het moet geen eenheidsworst worden. Het idee achter een netwerk is dat iedereen iets kan halen en iets kan brengen, er is niet één persoon die vertelt hoe het zit. Twintigers zijn allergisch voor ‘hokjesdenken’. Ze zijn op zoek naar zingeving zonder dat iemand hen vertelt waar ze precies moeten uitkomen, en dat is tegelijk hetgeen wat hen met elkaar verbindt.”

WAT IS ER NODIG OM TWINTIGERS BIJ DE KERK TE HOUDEN?

“Ze hebben het nodig dat ze zichzelf kunnen zijn. De mensen die bij Twintigers Woerden komen studeren nog, zijn net afgestudeerd, werkzoekende of bezig met het vormgeven van hun carrière. Het is niet altijd gemakkelijk om in deze tijd twintiger te zijn. In het netwerk spreken ze mensen die in hetzelfde schuitje zitten of die net een stapje verder zijn en daardoor kunnen helpen. Naast een eigen vriendengroep is Twintigers Woerden een leuke en gezellige plek waar ze open kunnen spreken over zingeving. Zonder dat ze zich daarvoor

hoeven te verdedigen of raar aangekeken worden.”

WAT MOET DE KERK PRECIËS NIET DOEN?

“Soms denkt een kerk opeens: we moeten iets doen voor de twintigers om ze bij de kerk te houden. Dan bedenken ze iets, maar dat moet wel binnen bepaalde kaders. Twintigers zijn volwassen en mondige mensen, die moet je zelf iets laten doen. Geef ze ruimte voor hun zoektocht en laat ze zelf nieuwe dingen ontdekken. Zie ze niet als mensen ‘waar je iets mee moet’, maar zie ze als mensen met kansen en mogelijkheden. Durf de stap naar twintigers te zetten en naast ze te gaan staan in plaats van zelf alle antwoorden al te geven.”

WAT HEBBEN TWINTIGERS DE KERK TE BIEDEN?

“Twintigers zijn kritische mensen, ze hebben een frisse blik en nieuwe ideeën. Dat kan helpen om een kerk die is ingedut wakker te maken. Het bijzondere van deze generatie is dat wanneer ze met zingeving bezig zijn, ze daar bewust voor hebben gekozen en daar ook goed over kunnen spreken. Dat ontbreekt bij oudere generaties nog wel eens, omdat zij soms ook naar een kerk gaan omdat het nou eenmaal hoort bij de zuil waar zij in opgroeiden.”

HOE ZIET DE KERK ER OVER TIEN JAAR UIT?

“Nog een klein deel van hoe de kerk nu is, zal denk ik blijven bestaan. Daarbij zullen er overal kleine en informele netwerken ontstaan, die misschien wel lijken op de eerste kerken zoals die in Handelingen zijn beschreven. Samen kunnen ze een grote kerk vormen. De kerk is nu erg intern gericht, ik zou het mooi vinden als de kerk weer midden in de maatschappij gaat staan. Dat we in de buurt en in de stad handen, voeten en een stem geven aan ons geloof.”

Mirjam Oosterhoff – de Bruijn (33)

is vanuit de Protestantse Kerk Nederland werkzaam voor de pioniersplek Twintigers Woerden. Het is een netwerk waarbij zo'n tweehonderd mensen tussen de 18 en 32 jaar betrokken zijn die samen nadenken over het leven en zingeving. “Met elkaar spreken we bijvoorbeeld over welke dromen we hebben voor de toekomst, aan de hand van het boek *Dromen Durven Doen* van Ben Tiggelaar. Of we gaan samen aan de slag voor een project van Stichting Present. Ook hebben we inspiratieavonden waarop we met elkaar praten over vragen als: bestaat God eigenlijk wel? En waarom ben ik hier op deze aarde? Daarnaast bieden we verdieping aan christelijke twintigers die zich in de kerk niet kunnen vinden. Om het zo toegankelijk mogelijk te maken, zitten we niet in een kerkgebouw maar altijd in een kroeg of bij iemand thuis.”

‘Vrijblijvendheid is belangrijk bij een netwerk voor dertig- en veertigers’

Egbert Oppenhuizen (37) is betrokken bij Blossom030, een initiatief dat ontstaan is uit de Protestantse Gemeente Utrecht. Blossom is een netunity: een combinatie van een netwerk en een community. “Het is niet van mij, maar van iedereen die zich betrokken voelt”, legt Oppenhuizen uit. Vanuit Blossom willen ze Utrecht tot bloei brengen en mensen inspireren. Ze richten zich op zingeving door ontmoeting. Vanuit het netwerk zijn verschillende onderdelen of activiteiten ontstaan waarbij (eenmalig) aangehaakt kan worden.

TIEN JAAR PKN, VALT ER IETS TE VIERNEN?

“Er is absoluut iets te vieren. Ik denk dat het instituut kerk nodig is en blijft, om initiatieven zoals die van ons mogelijk te maken.”

WELKE VORM SPREEKT DERTIG- EN VEERTIGERS AAN?

“Vrijblijvendheid is belangrijk bij een netwerk. Het is geen specifiek doel dat iedereen naar elke activiteit komt. De afgelopen jaren hebben we gemerkt dat we steeds meer activiteiten hebben die organisatorisch makkelijk te regelen zijn. Zo is er bijvoorbeeld ‘Soup ’n Stories’ in samenwerking met lunchroom KEEK in Utrecht. Onder het genot van een kopje soep en koffie kun je luisteren naar negen mensen die in maximaal tien minuten een waargebeurd, persoonlijk verhaal vertellen. Het effect is dat een vreemde iets bekender voor je wordt en een bekende iets vreemder. Want een persoon die je al kende, deelt misschien iets mafs wat je nog niet wist. En iemand die je niet kende, kan zich heel open en kwetsbaar opstellen waardoor je opeens iets meer weet van die persoon.

Er zijn altijd maandelijkse vieringen geweest. Op een gegeven moment ontstond er behoefte om deze vieringen uit te breiden. Wij zeiden: organiseer het maar. Blossom is niet van een klein groepje mensen, maar van iedereen die zich betrokken voelt. Nu is er tweewekelijks een christelijke viering, die open is voor iedereen die wil komen en waarin in alles kan. Vaak is er een dialoog in plaats van een monoloog en kinderen hebben er ook een plek.”

WAT IS ER NODIG OM DERTIG- EN VEERTIGERS BIJ DE KERK TE HOUDEN?

“Wat is de kerk? Ik weet niet of het ons doel is dat mensen uiteindelijk een kerk kiezen om daar lid van te worden. Mensen die bij onze activiteiten of vieringen komen, vinden denk ik niet zozeer een plek in de kerk. De Protestantse Gemeente Utrecht is met dit initiatief begonnen. We vinden dat we onderdeel zijn van de PGU, we kunnen van elkaar leren. Tegelijkertijd krijgen wij wel

alle vrijheid en de mogelijkheid om uit te proberen wat de juiste manier is om mensen te bereiken. Dat is heel goed. Zo krijgen initiatieven als Blossom in ieder geval een kans.”

WAT MOET DE KERK PRECIES NIET DOEN?

“Niet alleen maar doelen stellen, een kerk is meer. Het gaat erom dat je mensen met elkaar in contact brengt. En het is mooi als het dan af en toe ook lukt de verbinding met boven te leggen. Vanuit een organisatie bekeken moet elke investering iets opleveren. Er wordt vaak een aantal taken bedacht die iemand moet uitvoeren en hij of zij wordt daar dan voor betaald. Blossom heeft al veel opgeleverd, terwijl niemand er geld voor krijgt.”

WAT HEBBEN DERTIG- EN VEERTIGERS DE KERK TE BIEDEN?

“Wat ik zelf heb geleerd, is dat je helemaal niet heel ingewikkeld hoeft te doen om met mensen in contact te komen. Het gaat om de manier waarop je dat doet. Je moet open zijn en je agenda (lees: je doel dat iemand uiteindelijk wel bij jou in de kerk komt) durven loslaten. Ik neem gewoon iedereen serieus en dat werkt. Ik vind zelf iets en de ander vindt ook iets, dat is toch prima?”

HOE ZIET DE KERK ER OVER TIEN JAAR UIT?

“Ik hoop dat de kerk over tien jaar nog meer haar verantwoordelijkheid in de maatschappij neemt in plaats van vooral met interne zaken bezig te zijn. De kerk is bij uitstek een plek waar zingeving ervaren kan worden. Daarnaast ligt er een opdracht om te zorgen voor de armen en de wezen et cetera. En of dat kerkgebouw er dan wel of niet blijft staan, dat interesseert me niet zo. Je kunt ook in de kroeg kerk zijn. Mensen vragen mij wel eens: waar kan ik jullie vinden? Mijn antwoord is dan: in de stad, soms op straat, soms in een kapelletje, soms in de kroeg. Ik hoop dat de kerk steeds meer initiatieven gaat faciliteren en omarmen. En dat die ideeën ook echt gezien worden als vorm van kerk-zijn.”

‘Ouderen kunnen ook meedoen in nieuwe vormen van kerk-zijn’

TIEN JAAR PKN, VALT ER IETS TE VIEREN?

“Ik denk dat er voor ouderen zeer zeker iets te vieren valt. De kerk is voor hen het belangrijkste in hun leven, het geeft hun geloof veel houvast. Het is mooi dat de kerk nog steeds bestaat.”

WELKE VORM SPREEKT SENIOREN AAN?

“Zowel reguliere kerkdiensten als gespreksgroepen spreken ouderen aan. De diensten zijn voor hen vertrouwd en de gespreksgroepen vinden ze fijn omdat er gepraat wordt over wezenlijke thema’s in het leven.

Door samenvoegingen zijn sommige kerken er niet meer of ze zijn verplaatst naar andere stadsdelen. Dat kan betekenen dat iemand niet meer naar de kerk gaat omdat het fysiek onmogelijk is. Een aantal ouderen mist daardoor wel het contact met de kerk.”

WAT IS ER VOOR NODIG OM SENIOREN ERBIJ TE HOUDEN?

“Ze moeten ervaren dat er aandacht is voor hen als oudere. Dat kan bijvoorbeeld door bezoek uit de kerk. Maar ook dat er wordt gelet op hoe het met ze gaat en dat ze bijvoorbeeld begeleiding krijgen bij het sterven. Het komt weleens voor dat er bij een oudere een bepaald riedeltje wordt afgedraaid: er wordt een psalm gelezen en gebeden. Maar er wordt dan niet gevraagd hoe het werkelijk met iemand gaat. Dat vind ik geen pastoraat.”

WAT MOET DE KERK PRECIËS NIET DOEN?

“Omdat er te weinig mensen komen, wordt de ouderensoos vaak opgeheven. Dat is toch wel erg jammer. Het zou fijn zijn als de kerk rekening houdt met de mensen die er nog wel gebruik van willen maken.

In de dienst zouden ze kunnen letten op de keuze van de gezangen. Veel mensen houden van Johannes-de-Heerliederen, want die kennen ze nog. Ze houden niet echt van alle moderne liederen van Huub Oosterhuis.”

WAT HEBBEN SENIOREN DE KERK TE BIEDEN?

“Ik denk dat ouderen die nog goed bij hun hoofd zijn – en dat bedoel ik niet oneerbiedig – heel goed jongere mensen kunnen bijstaan. Ik denk dat een gespreksgroep met zowel jongeren als ouderen mensen best goed is. Want het verschil tussen de generaties is soms niet eens zo groot, ze hebben voor een deel dezelfde normen en waarden. En ze kunnen elkaar dan ook helpen. Een jongere doet boodschappen en de oudere biedt een luisterend oor. Door hun levenservaring en wijsheid kunnen ze helpen met problemen die jongeren soms hebben.”

HOE ZIET DE KERK ER OVER TIEN JAAR UIT?

“De ouderen van nu hebben de kerk opgebouwd. Ik hoop dat er over tien jaar nog steeds kerkgemeenschappen zijn. Ik denk dat de kerk andere vormen zal aannemen, dat er vieringen zullen zijn die meer aansluiten op de hedendaagse tijd. Daarnaast denk ik dat de gewone kerk niet zal verdwijnen. Ik hoop dat er een plek voor ouderen in de kerk zal blijven bestaan. Dat hoeft niet per se in de vorm zoals het nu is, ik denk dat ouderen ook mee kunnen doen in nieuwe vormen van kerk-zijn. Ook vind ik het mooi als de kerk iets doet voor de wijk waar zij in staat, bijvoorbeeld in de vorm van een voedselbank of een inloophuis.”

Marianne van Schravendijk (51) werkt voor Stek Den Haag, een stichting voor stad en kerk. Stek wil mensen stimuleren om zich met elkaar te verbinden en elkaar te beschermen, versterken en bezielen. Marianne is diaconaal-missionair werker in verzorgingshuizen. Aan de hand van thema’s zoals Kerst en Pasen praat ze persoonlijk en in gespreksgroepen met bewoners over geloof- en levensvragen. Daarnaast organiseert ze verschillende activiteiten voor hen.

Pionieren

De Protestantse Kerk stimuleert het ontstaan van pioniersplekken: experimentele geloofsgemeenschappen voor mensen die niet of niet meer in de kerk komen. Eind vorig jaar waren er in vijf jaar tijd zeven pioniersplekken opgericht. Ze ontstaan voor verschillende leeftijdsgroepen in zowel stedelijke gebieden als op het platteland. De hoop en het verlangen is dat er uiteindelijk honderd pioniersplekken in Nederland zullen zijn. Van zo’n vijftig plaatsen is bekend dat er mensen enthousiast zijn over deze plekken. [Bron: PKN nieuws]